

historiska skäl i en perverterad form. I sin analys av de realsocialistiska länderna i östeuropa är det knappast någon tillfällighet att Havenmann följer Tjeckoslovakien 1967-68 som exempel på att det faktiskt är möjligt att reformera systemet. Han följer således den linje som de polska sk revisionisterna övergav efter upproren i Östersjöstäderna 1970 till förmån för ett aktivt uppbyggande av från staten oberoende organisationer. Detta var en av förutsättningarna för den förnyelse och demokratiseringsprocess som nyligen fick ett åtminstone temporärt stopp, då det statsbärande kommunistpartiet tvingades till en militärkupp mot sig självt för att kunna behålla makten.

Detta framstår också som den största svagheten i hans analys av realsocialismen. Havenmann förmår inte dra de korrekta slutsatserna av sina egna premisser. Måne är det så på de faktiska skäl, då ett totalt avståndstagande från regimen sannolikt skulle rendera honom hårda repressalier och omöjliga alla politisk verksamhet. Samtidigt är det ändock svårt att förstå att Polen knappast alls behandlas i Havenmanns *Morgon - en utopi*.

Det är emellertid positivt att Ordförnt nu följer upp sin tidigare utgivning av boken *Från Hitler till Honecker*, där vilken Havenmanns liv och livs-gärning presenterades för en bredare publik, med *I morgon - en utopi*. Härigenom hade jag känt mig mera överkänna hans politiska ståndpunktstaganden. Bland bokens för tjänster bör främst nämnas lärdom om för vida definitioner

tiv samt inte minst att Havenmann vägar tänka och utveckla en ljusnande framtid för oss alla.

Claes Arvidsson

Sune Sunesson *Byråkrati och historia. Fem studier i politik och organisation* 1966 Arkiv 1981 ca 50,00

I fem uppsatser hävdar Sune Sunesson att organisationer inte kan studeras utanför sitt historiska sammanhang. Det mesta av organisationernas utveckling avgörs av påtryckningar utifrån och av de faktiska materiella omständigheterna. Det duger inte att bara titta på vad organisationerna säger sig vilja göra. I så fall får man deSutom svårt att förstå skillnaden mellan de skenbart likartade statsförvaltningarna idag och t ex på 1600-talet. För att kunna se skillnaderna måste man kunna peka ut de olikartade historiska sammanhangen.

Studierna är nog läsvärda för de specialintresserade. Jag befinner mig emellertid i utkanten av den skaran och har, trots en viss sympati för somliga av Sunessons teser, svårt för mångordigheten, en del förmåtenhet och måstrande kritik.

T ex är det kanske inte så svårt att visa att det sena 1600-talet är det faktiska förfarandet var feodal och inte så borgerlig som bl a Per Nystrom hävdade om man, som Sunesson, håller sig med en synnerligen vid definition av feodalism. I varje fall hade jag känt mig mera överkänna hans politiska ståndpunktstaganden. Bland bokens för tjänster bör främst nämnas lärdom om för vida definitioner

av produktionssätt i allmänhet och feodalism i synnerhet i *Jordmagnater, landbönder och torpare* (1980).

Eller: utgår man, som Sunesson, från att Weber hade rätt i sin analys av den moderna byråkratin kan man förstås slå dem på fingrarna som hävdar att dagens svenska förvaltning har rötter från minst 1600-talet. Dätda tjänstemän var ju, tvärt emot vad Weber föreskriver, tämligen korrumperade och kunde inte leva på sina löner. Men tänk om Weber misstog sig! Eller ska vi inte tala om byråkrati i det korrumperade Italien eller i de allt mer omfattande statsapparaterna i tredje världen med låga löner och mycket korruption? De som Sunesson kritiserar kanske har "fel" åtminstone delvis därför att de inte behagat använda samma begrepp som han själv.

Slutligen ett exempel från Sunessons grundbudska: Man kan inte förklara en organisations utveckling genom att titta på dess målsättning utan måste börja med de faktiska omständigheterna. Jag vill påstå att Sunesson slår in öppna dörrar med teatrala gester. För är väl de mål-medel-teoretiker som skulle motsäga Sunessons cirkusbild: Det är "inte målsättningen och stråvan att vara en cirkus som *bestämmer* (min kurs, O.T) cirkusens organisation, utan den faktiska förekomsten av tält, lippizianerhästar, lejon, pellejösar och pasedoblespelande musiker, vilka förenas i taskspeleriets och cirkuskonstens traditionella arbetsprocesser." Skälet är enkelt - mål-medel-analysen syftar inte till att utreda vad som "bestämmer" en organisation utan

till att förklara vad som händer när de materiella omständigheterna väl är givna. Mycket skulle, tror jag, vara vunnet om vi först tydliggjorde vilka frågor vi försöker och kan besvara med olika teorier. Att mål-medel-analysen är dålig på att besvara frågor om strukturer är dåliga på att besvara frågor om medvetet handlande borde vi väl därefter kunna säga bra i Sverige också - det är Laschs bok ett viktigt debattinlägg, viktigheten förvägas dock mer än ett om man tar den för en "klassisk" eller *den slutgiltiga dokumentationen* över den västerländska kulturens nuläge.

Lasch hävdar, bl a kunna fördjupa aktörsanalysen genom att studera hur de cirkusanställda räknar med och tar hänsyn till de faktiska omständigheterna vid sitt val av mål och medel.)

Dock - de som är specialintresserade av de ämnen som Sunesson berör behöver inte skygga för boken bara därför att jag skrivit en smal anmälan. Den tålmodige finner också tänkvärda uppslag bland mycket annat.

Christopher Lasch *Den narcissistiska kulturen* 302s Norstedts 1981 ca 90,00

Ja, så har då den amerikanska bestsellersn av historikern Christopher Lasch kommit på svenska. Redan på förhand har den utropats till en klassiker av delar av den svenska kulturaffian, den ofta uppenbarligen utan att dessa personer har läst boken. Boken kommer säkerligen att sälja bra i Sverige också - det ytliga intresset för olika aspekter av samhällsutvecklingen. Jag vill alltså varna för ett alltför okritiskt läsande av boken. För man är intresserad av vad den västliga kulturen är på väg. Här är Laschs bok ett viktigt debattinlägg, viktigheten förvägas dock mer än ett om man tar den för en "klassisk" eller *den slutgiltiga dokumentationen* över den västerländska kulturens nuläge.

Lasch menar att (i grova drag) den gamla anal-auktoriaära personligheten är på väg att försvinna till förmån för en ny, nägot-rädd för ålderdomen-konsumtionsinriktad-självframhävande-mm-personligheten. Något som låter trovärdigt, men som Lasch långt ifrån är den förste att försöka påvisa. Det största felet med Lasch är att han försöker dra för stora växlar på sitt grundens ganska enkla påstående

- i stort sett alla företeelser i det amerikanska samhället tyds ganska kritiklöst som tecken på "narcissism". Detta ytlighet - att på förhand bestämma vad som är fallet och sedan använda alla medel för att visa detta - speglar sig också i hans teorilöshet. Teorin, i den mån analytiker har tyckt sig märka framför allt på vad några psykologer suger detta till sig utan att det faller honom in att fråga sig hur själva diagnosticerandet och urvalet av de som placerar sig på soffan kan ha påverkat dessa konstateranden. Det skymtar ej heller fram någon teori om hur pass mycket "narcissistiska personligheter" är ett resultat av processer i barndomen och hur pass mycket den är ett resultat av den aktuella livssituationen.

Lasch diskuterar ej heller fenomenets klassificering, en påfallande brist.

Slutdommet blir därför att visst är boken värd några timmar läsning om den kan intressera Lasch reducerar till en fråga om "narcissistisk kultur" men om intresset avstannar efter detta och Laschs teser fattas som en korrekt återgivning av verkligheten, då bårdar det inte gott för den seriösa forskaren.

Olle Tornquist

Göran Dahl

Tidskrifter

ders Kjellberg/ Från industriell drömkonstnärer; anmällningar; demokrati till medbestämmande; tidskrifter; nyutkommet.

- Bokcafés Månadsbulletin - en tidskrift om böcker* 63 1981 10.00
- Arkiv för studier i arbetarrörelsens historia 21/22 1981 84s 64s 11.00
- Rune Hagen/ Engelsk nyrock - energi mot apati; Per Erik Otto Steiger/ Arbetarrörelsen, Ljung/ Charlie Parker; Jan Ag Hed/ Ramblin' woman - ett barnbegränsningen och befolkningsfrågan; Alva och Gunnar Myrdal/ Kris i befolkningsfrågan; Hans-Erik Olsson/ Ungdomens fritid som problem; An-rock idag - anpassningar och jakt på björn och varg; Per Pers-
- Folkets historia* 4 1981 48s 10.00
- Birgitta Tingdal/ L.S. Lowry, engelsk arbetarmålare; Carl-Magnus Wendt/ Montaigne - en occitanisk by; Bekännelse av Raymond de l'Aire - ett inkvistitionsprotokoll; Ragnar Jir-low/ Vårt fria bondestånd; Perit Eldvik/ En skånsk dräta duk; Ingvar Nilsson/ Allmogens spjut

SKICKA NAMN & ADRESS TILL JANUS, Box 406, 191 04 Sollentuna) SÅ FÅR DU ETT GRATISSEXEMPLAR AV EN KULTURTIDSKRIFT SOM SEDAN 5 ÅR HYSER EN HELT EGEN LITEN SKRUBB AV TÄNKANDET